

БРОЈ 10 ЛЕНТА

„Народ“ излази свакога дана по подне.

Штампарја се налази у Франковој улици бр. 20.

Власник
КРСТА Љ. МИЛЕТИЋ

НАРОД

Рукописи се не враћају.

Огласи и белешке наплаћују се по погодби.

Редакција је у улици Франковој бр. 20.

Главни уредник
ДРАГ. С. ГОГИЋ

Лажна независност

Базел, 12 септ.

Јављају из Беча: Цар и краљ упутио је графу Сцептичком овакав рескрипт:

Драги графе Сцептички,

У потпуном споразуму са мојим високим савезником, немачким царем, ја хоћу, према манифесту од 5 новембра 1916, да наставим без застоја стварање пољске државе, како би та земља, ослобођена од једне тешке власти, пошла већ сад, у колико то рат допушта, напредним путем, који отварају богати извори национални, економски и интелектуални.

Тешка ратна периода у којој живимо, још не допушта, да стара и славна круна Јагелона уђе у престоницу Пољске и да народно представништво, изабрано на демократским основима, почне у Варшави рад за добро земље.

Али већ сад, сходно жељама народа, треба створити органе Пољске краљевине са законодавном влашћу на месту садашњих институција и то тако, да већ од сад, у битним тачкама, држава буде у рукама народне владе. Државе, које су окупирале Пољску, потпуно сагласне са предлозима изабраних представника земље, задржаваће само она права, на која су принуђене по ратном стању.

Нека би овај нов корак на путу довршења стварања пољске државе пратио благослов Свемогућег и нека би он допринео да се усрећи пољски народ и да га учини достојним велике прошлости. И нека би тако била срећна, слободна Пољска, уједињена по својој вољи, са централним силама, које су је ослободиле од руског јарма.

Стављам вам у дужност да, у споразуму са немачким царским гувернером у Варшави, објавите приложени указ, који се тиче јавних власти у пољској краљевини.

Карло

Кајзер је упутио немачком гувернеру у Варшави сличан рескрипт.

(Познат је пројекат аустро-немачке организације Пољске. Створен је један регентски савет од три члана, под председништвом лавовског архиепископа Скептичког, који је недавно ишао у Швајцарску и одатле узалуд покушавао да оде у Шпанију. Овај регентски савет имао је као први циљ, да створи пољску владу. Кандидација грофа Тарновског о којој се дуго говорило, морала је убрзо бити одбачена. Представници конзервативаца у Рајхсрату, међу којима су и Скептички и Тарновски, остали су у мањини у пољском клубу у Рајхсрату, и мислило се да су они изгубили свој утицај. Међутим цар Карло се ипак обраћа монсењеру Скептичком, што је очевидно знак, да се обраћа мањем делу чак и обог германофилског дела пољског народа.)

Рат и наше финансије

Државни приходи зависе од економског напретка земље. Земље са екстензивним земљорадом, са неразвијеном трговином и индустријом имају врло слабе државне приходе. Извори за подмирење њихових расхода морају да се проналазе у најнесавременијим облицима пореза и другим приходима. Недекономски јачих и напреднијих земаља приходи државни су већи, и на тај начин држава је у стању да одговори већим задацима. За време мира финансије једне земље су обично у равнотежи. Ратови, међутим, изазивају несразмерна повећања. Отуда се за рат не спрема само војнички, већ и финансијски и финансијски моћ и спрема једне земље даје јој још већи значај у рату.

Упоредо са мобилизацијом војске долази и мобилизација капитала. Ванредни издаци појављују се у великом броју и за њих треба наћи покрића. Да ли ће земља моћи да подмири те прве издатке, зависи од њене финансијске снаге и њене дотадање финансијске политике. За подмирење тих ванредних издатака за време рата прибегава се: ратним трезорима, финансијским резервама, порезима и зајмовима.

Али поред тих првих издатака, дужина трајања рата изазива све веће и веће издатке, који теже да добију облике сталности. Ванредни издаци захтевају ванредне приходе. Ратни трезори и финансијске резерве потроше се за кратко време и обично се код вишегодишњих ратова прибе-

гавало порезима и зајмовима.

У Немачкој, Аустрији, Француској, Италији, уведен је нов облик пореза на приходе за време рата, као један од најкарактеристичнијих, за доказ да у рату нема економске стагнације. Енглеска је увела велики број пореза. — Поред овога повећаване су пореске стопе код досадањих пореза у неким државама. Француска, Русија, Италија, Немачка, Аустрија, Угарска и Америка закључиле су огромне зајмове, чији номинални износ готово никад није утврђен.

Србија у току овог рата није закључивала зајмове. Енглеска, Француска и Русија, а сада и Америка, давале су јој авансе, али детаљи о томе за сада нису још објављени.

До сада је за ратне потребе употребљено неколикованредних кредита по социјалним законима. Тако је законом о ванредним кредитима од 29 јула 1914 одобрено решење министарског савета о утрошку 25 милиона динара задовољење свих војних потреба изазваних мобилизацијом војске. Поред горње суме одобрено је министру финансија кредит од 35 милиона за издржавање војске и сток до демобилизације, а за случај неодољиве потребе још 30 милиона динара. — По чл. 7 истог закона горњи издаци у укупном износу 90 милиона динара имали су се извршити: а) из још неутрошених а ангажованих, било за војне или железничке потребе, делова 4 и по од сто зајма 1909 године у износу 23 милиона дин. и то привремено; б) из државне готовине образоване по чл. 41 закона о државном рачуноводству, ако би се што могло одагледати одвојити; в) из уштеда по буџету министарства војног, пошто ће се из овог кредита од дана мобилизације вршити издаци за све личне и материјалне потребе војске, као и издаци за граничну трупу, сем плата и личних издатака; г) из готовине фондова образованих ма по-

ком закону, који се налазе на приплоду код Управе Фондова, а чија непосредна употреба не предстоји или не би била одређена самим законом на случај мобилизације, у колико би се ти фондови финансијским операцијама могли реализовати; д) у колико поменути извори не буду довољни, овлашћен је министар финансија, да покриће остатка може извршити позајмицама кратког рока, било на подлози упутница или меница, било на подлози за тај циљ издатих бондова Главне Државне Благајне, по потреби снабдевених нарочитом гаранцијом.

Законом од 12 новембра 1914 одобрено је ванредни кредит од 110 милиона, а законом од 14 априла 1915 ванредни кредит од 200 милиона динара; законом пак од 13 августа 1915 ванредни кредит од 250 милиона дин., и законом од 30 септембра 1916 ванредни кредит од 200 милиона динара. Укупан износ свих досадањих ванредних кредита, одобрених горњим законима, чини 850 милиона динара и цео износ чини једну целину.

Сви ови кредити сматрају се као допуна буџета за 1914 год. Расходи по овим предметима књиже се одвојено од расхода по буџетима одобреним и о-

њима ће се засебно рачун показати. Утрошак кредита по овим законима показаће се заједно у једном истом Особеном Рачуну, који се има поднети Народној Скупштини на одобрење, пошто га претходно прегледа Главна Контрола.

Дефинитивно ликвидирање кредита, одобрених овим законима, предвиђено је самим тим законима, и има се извршити помоћу новог консолидованог државног зајма, који ће се, када прилике за то буду повољне, закључити и изнети Н. Скупштини на одобрење.

Када се сви детаљи буду објавили, моћи ће се тек онда говорити о финансијској политици Србије за време овог великог рата.

ЗВЕЗДИЦЕ

По изласку из рова одвијне се многи од свога посла. Тако су и у једној задрузи доста заборавили трговачку предузетљивост.

Гаргантуа

НОВА ЕРА

—:—
Лондон, 12 септ.

»Тајмс« пише: „За Русију се отвара нова боља ера. Керенсков апел народу изазвао је сјајан утисак.“

Морал у војсци потпуно васпостављен. Русија нам обећава нова изненађења у будућим операцијама.«

Јеврејска држава

Питање о аутономији Палестине већ се почиње озбиљно да расправља. Енглеска је прва истакла идеју да Јеврејима треба дати да колонизирају Свету Земљу. Овај пројекат је прихваћен потом од Сјед. Држава и председник Вилзон је нарочито наклонен да се у Палестини створи јеврејска држава.

«Амерички Јеврејски лист» саопштава, да Лео Моцкин, члан Великог Сионистичког Комитета одлази у Петроград да руској влади преда акт председника Вилсона, који се односи на питање о Палестини и о сионистичким аспирацијама. „Јеврејска Кореспонденција“ пише, да ова дипломатска мисија чини један део прелиминарних политичких послова за остварење сионистичких захтева на Конгресу Мира, и може се сматрати као један од најкрупнијих факата у овом питању, да посредни-

штво г. Вилсона она сматра као доказ, колико велики значај има америчка акција у решењу јеврејског националног питања.

На једној седници федерације Енглеских Сиониста председник њен, др. Вајлман дао је овакву изјаву: «Надам се, да ће један од резултата рата бити и тај, да се Палестина стави под протекторат једне велике силе, исто тако моћне и правичне као што је и Велика Британија. Под окриљем те силе, Јевреји ће добити своју заслужну аутономију. Овлашћен сам да саопштим, да је британска влада готова да прими наше планове и да ће на ово пристати и друге савезничке силе, чије нас владе већ уверавају о својим симпатијама. Питање о светим местима мора бити расправљено у вези са будућом колонизацијом Палестине. Не треба ни да напомињем да ће

мо се ми Јевреји старати, да се увек одржи потребно поштовање свих група и свих секта религиозних. Ми имамо потпуно поверење у правду народа, који желе да после ове катастрофе створе један боли свет; они ће се побринути да њихове одлуке буду добре за све. Из највиших кругова католичких добијамо уверавања да ће се са симпатијама примити стварање јеврејске државе у Палестини. Они неће правити никакве примедбе, а ми ћемо им бити извршни суседи.»

Немачки листови свих могућих нианса, видећи у оваквој акцији Савезника нарочити маневар против својих интереса, отпочели су просто да обасипају хвалом идеју о стварању израелске државе у Палестини.

А. Рупин, врло добро познат у сионистичким круговима, први је отворио ватру брошуром «Сирија као економска снага», која је изашла у издању «Колонијалног комитета радности». Већина листова, и либералних и званичних, одобравају потпуно тезу Рупинову. Само «Германија» протестује, у име католика, против ове идеје.

«Магдебургер Цајтунг» каже, да треба пре свега осујетити маневар Савезника. Сви званични листови у Берлину, Келну и Минхену кажу, да Немачка треба да саречи ову «интригу», и да се постара да се образује јеврејска аутономна колонија у Палестини, под сизеренством отоманске империје. Палестина ће од овога имати велике користи, јер ће Јевреји врло добро обрадити и уредити земљу; Турска, опет, такође има рачуна, пошто ће овом колонијацијом омести свако го мадање земље, а може рачунати на потпуно лојалност Јевреја.

«Минхенер Нахрихтен» кажу: да је бојазан, коју изражава «Германија» неоснована, јер је и Папа наклоњен сионистичком покрету и више воле

да се тако сврши ствар него да се у Јерусалиму намести протестантска Енглеска. Према томе, потпуно се слажу интереси Немачке, Турске и католичке цркве. «Једина опасност коју треба сузбити по сваку цену, то је узашћење предње Азије од стране Енглеске, а на тај начин и јединог пута за Индију».

ЧЕЖЊА ЗА МИРОМ

Цирих, 12. септ.

Оскудица у хлебу све се више осећа у Аустро-Угарској. 10. ов. месеца одржан је у Пешти јаван састанак, на коме су учествовале многе личности из виших свештеничких кругова и немачки католички посланик Ерцбергер. На овом се састанку дискутовало о могућности за мир.

Саветник Ебнер позвао је, у бечком општинском већу, председника општине да поднесе предлог већу и парламенту, да се прихвати иницијатива мађарског владике Фракноја за сазив једног скупа, на коме би учествовале католичке депутације зараћених држава на неутралном земљишту. На овоме састанку испитао би се начин на који би се рат могао прекинути. Председник бечке општине обећао је своју помоћ.

ОДГОВОР АУСТРАЈЕ

Рим, 11 септ.

Из Беча телеграфично, да је одговор Аустро-Угарске на Папину ноту послат прошлог уторника. Њега је предао цар Карло апостолском нунцију у Бечу Валфриду ди Бонцо. — Према овој истој депеши баварски канцелар гроф Хертлинг послао је одговор Немачке апостолском нунцију у Минхену.

вовима одбијена је пушчаном ватром и бомбама.

ИТАЛИЈАНСКИ КОМИНИКЕ

На целом фронту артиљеријска активност. Један прозивапад на наше, скоро заузеле положаје у области Мармоладе, стао је непријатеља знатних губита а.

ПАПИНА АКЦИЈА

Рим, 12 септ

Одговор централних сила Ватикану изазвао је врло рђав утисак у католичким круговима у Риму. «Журнале д'Италија» сазнаје да ће Папа ускоро тражити од Немачке ближе појединости, а нарочито ће навлаивати на њу, да се изјасни о судбини Белгије и Србије.

ПРОТИВ КАЈЗЕРА

Лондон, 12 септ.

Из Њујорка јављају «Дејли Крониклс»: Г. Лансинг је изјавио:

«Немачки народ може чинити шта хоће, али ће влада Сједињених Држава бити у положају да му наређује мере које треба да предузме. Америка ће ценити промене, које се изврше у форми владавине у Немачкој и у колико оне могу улити поверења Сједињеним Државама.»

По овој изјави може се закључити, да ће један од претходних услова за почетак преговора о миру, бити Кајзерова абдикација.

НЕМАЧКИ БЕГУНЦИ

Амстердам, 12 септ.

Једна немачка чета водила је борбу са немачким патролама на граници. Ова чета хтела је да дезертира са оружјем. Најзад, један део чете успео је да пребегне у Холандију а други су остали рањени.

«Телеграф» додаје на ову веск, да је број немачких војних бегунаца сваким даном све већи и поред врло строге пажње на граници.

ПРОДАН И КУПЉЕН

Цирих, 12. септ.

Мађарски лист „Аз Ешт“ сазнаје да је ранији немачки званични лист „Локал Анцајгер“ купила једна група великих индустријалаца за 20 милиона марака. Председник ове групе је рајнски индустријалац Буксберг. Од тога времена „Локал Анцајгер“ постао је пангерманистички лист и заступа анексионистичко гледиште.

КОД СЕН-ЖИЛИЈЕНА

Лондон, 12. септ.

«Дејли Телеграф» јавља из главног британског штаба: Непријатељ концентрише знатне снаге источно од Сен-Жилијена и стално врши бесне против нападе који су сви одбијени.

У последњем нападу Аустрелијанци су извршили херојске подвиге. Они су одбацили непријатеља у долину његове ровове. Једна група од пет Аустрелијанаца довела је 40 заробљеника.

Танкови су нанели страшне губитке непријатељу. Сав заузети терен покривен је лешевима.

БЕЗОБЗИРНОСТ

Лондон, 12 септ.

Из Штохолма јављају «Морнинг Пост»: Телеграми из Готенбурга у Норвешкој јављају, да су се многе рибарске лађе вратиле, пошто се нису смеле упустити у рад због многих мина. Пре неки дан, примећено је 12 мина и врло много малих предмета, који личе на бомбе. Широко море код Скава покривено је минама. Из Христијаније јављају, да су бомбе нађене и близу обале Норвешке.

Ово се сматра као повреда неутралних норвешких вода

СТРАШНЕ ЦИФРЕ

Париз, 12. септ.

«Еко де Пари» пише да је дан 7 септембра стао престолонаследника Рупрехта око 22.000 мртвих и рањених и да га је претходно бомбардовање од 6 дана ствало 10.000 мртвих.

КРАТКЕ ДЕПЕШЕ

Берн. — У дипломатским и политичким круговима проласи се глас, да је бугарска влада одлучила да смени свог представника у Швајцарској г. Пасарова, а на његово место да постави г. Нодкова, бившег генералног конзула у Пешти.

Изгледа да ће г. Пасаров бити смењен услед политичко-финансијских интрига, од којих је његов престиж дипломате јако настрадао.

Цирих. — Аустројски демократски листови показују јако незадовољство због критика, којима немачка штампа пропраћа ноту г. Вилсона.

Петроград. — Руски министар спољних послова категорички демантује, да постоји ма каква дипломатска запетост између Шведске и Русије.

Петроград. — Новоје Времеја и «Новоја Жизни» поново ће почети да излазе од сутра.

Петроград. — Керенски је још непрестано на фронту. Он држи сваког дана конференције са генералима.

НАЈНОВИЈЕ ВЕСТИ

РИМ. — Близу шведске обале био је сукоб између више немачких ратних лађа и руских и енглеских сумарена.

ЛОНДОН. — Државни Савет републике Хаите изјавио је, да између Немачке и републике Хаите постоји ратно стање, пошто је Немачка одбила да накнади штету за грађане из Хаите, који су погинули од сумарена.

ЛОЗАНА. — Према «Цајту» оскудица у угљу у Ма-

ђарској и у Пешти врло је велика. У Доредину морали су обусавити трамвај и електрично осветлење.

Женева. — Јављају из Беча да је под председништвом министра финансија барона Буриана, држана заједничка седница на којој је дискутовано питање о курсу.

МОНТЕВИДЕО. — Преко 25.000 манифестаната поздравило је посланства Француске и Сјед. Држава у знак солидарности Аргентине са Споразумом.

ПАРИЗ. — «Еко де Пари» прича да аустријски цар, кад је био на једном истакнутом положају на италијанском фронту, за мало није заробљен са целим штабом и могли су једва побећи на два аутомобила и под ватром италијанских митраџеза. Цар је после тога одмах сео на воз и отпутовао у Беч.

ЊУЈОРК. Г. Бекер министар војни, тражећи накнадне кредите изјавио је, да ће Америка имати 2.300.000 војника до краја 1917 године 500.000 регрута позваће се ускоро.

ЛОНДОН. Јављају из Вашингтона, да је влада објавила један телеграм, који је Берисдорф, бивши немачки амбасадор у Америци 9 јануара послао својој влади, тражећи одобрење, да потроши 50.000 долара да утиче на Конгрес, неким организацијама.

ЦИРИХ. — «Келнске Новине» пишу о распуштању Рајхстага: «Они, који, и поред свих невоља, које би отура наступиле, ипак траже распуштање Рајхстага, сеју радор у цео народ.»

ПЕТРОГРАД. — Финска делегација, која је изјавила лојалност Провизорној Влади, молима је Керенског, да што пре поправи снабдевање Финске.

ПЕТРОГРАД. — За шефа главног штаба вероватно ће бити постављен генерал Черемисов, ранији командант на јужном фронту.

ВАШИНГТОН. — Овадешњи бугарски посланик изјавио је, да Бугарска животно жеља била велика, она неће натерати Бугарску на засебне преговоре.

ПАРИЗ. — Пут Вилзема II у Софију има за циљ, да нађе начина за споразум између краља Фердинанда и председника владе Радославава. Између њих постоје веће разлике у гледиштима.

ПАРИЗ. — Листови мисле, да ће под притиском Аустроугарске, канцелар Михаелис морати у Рајхстагу да изнесе нове предлоге за мир, у којима ће бити ближних одредаба, којих до сада није било.

ПАРИЗ. — «Матен» сазнаје из Петрограда да је вероватно да ће Керенски бити наименован за председника нове републике.

СРПСКИ ЗВАНИЧАН ИЗВЕШТАЈ 11 септембра обострана пешад. и арт. ватра на непријатељске логоре наша авијатика успешно бацила 37 бомби.

ЗВАНИЧНИ ИЗВЕШТАЈИ

ФРАНЦУСКИ КОМИНИКЕ

На десној обали Мезе Немци су извршили неколико врло јаких напада, који су се завршили крваво по њих. У свима њима непријатељ је претрпео велике губитке, а Французи су задржали све своје положаје. У тоу ове акције Французи су добили 50 заробљеника.

Источна војска. — (Извештај штаба Источне војске.) У току прошле недеље енглески авијатичари извршили су успешно бомбардовање Пуљева, Кара Огулара, северозападно од Дојрана, и других места. На фронту Струме британске трупе су отерале непријатељска одељења од Кумли, 10 миља северозападно од Сереза. Непријатељска артиљерија била је много ак-

тивнија, нарочито на фронту код Дојрана.

ЕНГЛЕСКИ КОМИНИКЕ

Под заштитом артиљерије непријатељ је рано јутрос покушао два напада у близини Монши ле Пре, а један на железничкој рузи Арас — Дуе. Сви су ови напади одбијени. Активност наше артиљерије наставља се.

РУСКИ КОМИНИКЕ

9 ов. месеца у правцу Риге, напредовао су наша одељења у области Рудне и натерала непријатељске претходнице да се повуку. У области Јакобштата наше су трупе, утврдивши се на десној обали Двине, извршиле успешне артиљеријске операције против непријатељских претходница на левој обали реке.

РУМУНСКИ КОМИНИКЕ

Мир на целом фронту. Један непријатељски покушај да се приближи руским ро-